

AKCEPTUJĘ

/-/

MINISTER OBRONY NARODOWEJ
Antoni MACIEREWICZ

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI

PROGRAMU WSPÓŁPRACY
MINISTRA OBRONY NARODOWEJ
Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI
ORAZ
PODMIOTAMI WYMIENIONYMI
W ART. 3 UST. 3 USTAWY
O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO
I O WOLONTARIACIE
W 2016 R.

Spis treści:

I.	Wstęp.....	3
II.	Realizacja finansowych form współpracy.....	3
III.	Realizacja pozafinansowych form współpracy.....	5
IV.	Ocena stopnia realizacji celu głównego i celów szczegółowych Programu	9
V.	Wnioski.....	11

I. Wstęp

Program współpracy Ministra Obrony Narodowej z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2016 roku jest pierwszym tego typu programem w resorcie obrony narodowej. Jest to dokument potwierdzający i opisujący zaplanowane na 2016 rok formy współpracy Ministra Obrony Narodowej oraz resortu obrony narodowej z partnerami społecznymi.

Obowiązek opracowywania programów współpracy nakłada na Ministra Obrony Narodowej art. 5b ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Organizacje pozarządowe i podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie należą do grona partnerów społecznych, z którymi resort obrony narodowej prowadzi stałą współpracę. Podmioty te stanowią istotny element wsparcia systemu obronnego państwa i prezentują wysoki poziom realizacji zadań pozostających w sferze obronności.

Program współpracy, w oparciu o obowiązujące przepisy prawa, określił ramy i kierunki tej współpracy w roku 2016 oraz pozwolił na uporządkowane i przejrzyste działania, zarówno ze strony resortu obrony narodowej, jak i podmiotów społecznych. Przedstawił także cele powyższej współpracy w 2016 roku, określił jej zasady, formy współdziałania oraz sposoby i czas ich realizacji.

Przyjęty został, jako akt wewnętrznie obowiązujący, zarządzeniem Ministra Obrony Narodowej oraz skonsultowany z podmiotami, które wyraziły nim zainteresowanie (18 organizacji pozarządowych).

II. Realizacja finansowych form współpracy

Jedną z form współpracy Ministra Obrony Narodowej z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 *Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, jest zlecenie zadań publicznych w formie powierzenia lub wspierania, na zasadach określonych w ww. ustawie.

Minister Obrony Narodowej zlecał w 2016 r. realizację zadań publicznych przede wszystkim w niżej wymienionych sferach:

- a. obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
- b. podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- c. wspierania i upowszechniania kultury fizycznej,
- d. przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym.

Organizacje pozarządowe i inne podmioty uprawnione deklarowały podjęcie się realizacji zadań publicznych przystępując do Otwartych Konkursów Ofert, o których ogłoszenia publikowane są na stronie www.bip.mon.gov.pl, www.wojsko-polskie.pl oraz umieszczane na tablicach ogłoszeń w siedzibie organu. W 2016 r.

ogłoszonych zostało 24 Otwartych Konkursów Ofert, w odpowiedzi na które wpłynęło ponad tysiąc ofert realizacji zadania publicznego od partnerów społecznych. Nad złożonymi ofertami Komisja ds. Zlecenia Zadań Publicznych w Zakresie Obronności każdorazowo odbyła posiedzenia, z których sporządzane były protokoły, zawierające rekomendacje dla Ministra Obrony Narodowej w kwestii przyznania lub nie przyznania dotacji.

Zadania realizowane były w oparciu o umowy podpisywane między zleceniobiorcą a Ministrem Obrony Narodowej. W roku 2016 podpisano 231 takich umów, a organizacje pozarządowe i inne podmioty określone ww. ustawą podjęły się realizacji zadań publicznych, na łączną kwotę 11 524 254,96 zł.

W 2016 roku obowiązywały następujące obszary priorytetowe, w których zlecane były zadania publiczne (określone przez Podsekretarza Stanu, jako osobę upoważnioną przez Ministra Obrony Narodowej):

- a. wspieranie organizacji pozarządowych statutowo realizujących programy edukacji obronnej obywateli, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji zrzeszających młodzież szkolną i akademicką, w tym uczniów tzw. klas mundurowych realizujących innowację pedagogiczną „Edukacja dla bezpieczeństwa”,
- b. wspieranie organizacji pro obronnych w zakresie realizacji zadań służących wzmocnieniu systemu obronnego państwa, w tym szkolenia pro obronnego ich członków,
- c. promowanie służby wojskowej, w tym służby w Narodowych Siłach Rezerwowych, a także wspieranie doskonalenia żołnierzy rezerwy,
- d. podtrzymywanie tradycji narodowych, upowszechnianie rocznic historycznych oraz wydarzeń związanych z chlubnymi tradycjami i historią oręża polskiego,
- e. wspieranie działalności na rzecz byłych żołnierzy, weteranów, kombatanów i uczestników misji poza granicami kraju, a także ich rodzin,
- f. wspieranie kultury fizycznej w Siłach Zbrojnych RP poprzez upowszechnianie sportu wyczynowego i powszechnego.

W ramach wyżej wymienionych obszarów zadaniowych, w 2016 r. organizacjom pozarządowym powierzono do zorganizowania m.in.:

- a. XXI Ogólnopolski Konkurs Historyczny „Losy Żołnierza i Dzieje Oręża Polskiego”;
- b. XXI Ogólnopolski Festiwal Pieśni Patriotycznej i Religijnej Wojska Polskiego – Hrubieszów 2016;
- c. Święto Kawalerii Polskiej;
- d. III Ogólnopolski Zlot Klas Mundurowych oraz I Turniej Nauczycieli Klas Mundurowych;
- e. zlot organizacji pro obronnych i klas mundurowych;

- f. Zawody Sportowo-Obronne Żołnierzy Rezerwy o Puchar Ministra Obrony Narodowej, przygotowanie reprezentacji polskich rezerwistów do udziału w Międzynarodowych Zawodach Sportowo-Obronnych,
- g. opracowanie i wydanie podręcznika specjalistycznego dla organizacji proobronnych i szkół mundurowych;
- h. zawody kawaleryjskie poprzedzające Święto Kawalerii Polskiej pn. „Zawody Militarii”;
- i. XXII Mistrzostwa Sportowo-Obronne Stowarzyszeń Młodzieżowych o Puchar Ministra Obrony Narodowej;
- j. VI Zawody Sportowo-Obronne Klas Wojskowych;
- k. 56. Zawody Strzeleckie „O Srebrne Muszkiety – 2016”;
- l. XXXIX Zawody Sportowo-Obronne „Sprawni jak Żołnierze – 2016”;
- m. Zawody Sportowo-Obronne pn. „PROOBRONNI – 16”;
- n. cykl szkoleń specjalistycznych z zakresu szkolenia bojowego dla uczniów klas mundurowych oraz członków organizacji pro obronnych;
- o. kurs strzelecki dla prowadzących strzelania, uprawniający do prowadzenia strzelania na obiektach i z broni obiektowej dla członków organizacji pro obronnych;
- p. kursy w zakresie specjalności przydatnych w wojsku dla najlepszych uczestników mistrzostw i zawodów sportowo-obronnych rozgrywanych w 2015 r.

III. Realizacja pozafinansowych form współpracy

Poza możliwościami współpracy jakie daje ustawa o *działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, tj. udzielania dotacji celowych, resort obrony narodowej współpracuje z organizacjami pozarządowymi poprzez różne formy pozafinansowe. W oparciu o obowiązujące przepisy, *Program współpracy* w 2016 r. przewidywał, że wsparcie partnerów społecznych w realizacji ich działań koncentrować będzie się przede wszystkim na:

- a. wykonywaniu zadań wynikających z porozumień o współpracy, zawartych pomiędzy partnerami społecznymi a Ministrem Obrony Narodowej lub dowódcami jednostek wojskowych (kierownikami jednostek organizacyjnych),
- b. logistycznym i merytorycznym wspieraniu przedsięwzięć organizacji pozarządowych, w oparciu o plany współpracy jednostek wojskowych z partnerami społecznymi lub poza planami współpracy, po spełnieniu wymogów określonych w przyjętej procedurze,

- c. nieodpłatnym przekazywaniu mienia ruchomego Skarbu Państwa niewykorzystywanego przez jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowane,
- d. obejmowaniu patronatami honorowymi przedsięwzięć realizowanych przez partnerów społecznych,
- e. wzajemnym informowaniu się przez obie strony *Programu* o planowanych kierunkach działalności.

Porozumienia o współpracy są intensywnie wykorzystywaną przez partnerów społecznych formą współpracy, choć z założenia mają charakter intencyjny i przewidziane są do potwierdzenia woli obu stron do współdziałania w konkretnie określonych celach.

W 2016 r. Minister Obrony Narodowej nie zawarł żadnego porozumienia o współpracy z partnerami społecznymi. Wypowiedzianych zostało natomiast 12 porozumień o współpracy. Niemniej jednak, na koniec roku sprawozdawczego realizowanych było 77 porozumień o współpracy Ministra Obrony Narodowej z partnerami społecznymi.

Z roku na rok wzrasta liczba zawieranych porozumień o współpracy między jednostkami wojskowymi a partnerami społecznymi. W 2016 r. obowiązywały 1323 takie porozumienia, a na ich sumę składały się porozumienia zawarte przez:

- a. Sztab Generalny Wojska Polskiego i jednostki podległe – 308,
- b. Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych i jednostki podległe – 941,
- c. Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych i jednostki podległe – 11,
- d. Komenda Główna Żandarmerii Wojskowej i jednostki podległe – 17,
- e. Dowództwo Garnizonu Warszawa i jednostki podległe – 46.

Podstawowym narzędziem wspierania realizacji przedsięwzięć partnerów społecznych są **plany współpracy jednostek wojskowych** z ww. podmiotami. Służą one harmonijnemu wspieraniu inicjatyw społecznych, m.in. poprzez udzielanie im pomocy merytorycznej, aktywne uczestnictwo przedstawicieli resortu w przedsięwzięciach partnera społecznego, udostępnianie uzbrojenia i sprzętu wojskowego, pomieszczeń, poligonów, hal sportowych, strzelnic oraz innych nieruchomości lub ich części, niezbędnych do realizacji przedsięwzięć, a także udział żołnierzy w tych inicjatywach.

W 2016 r. nastąpił wzrost częstotliwości udzielania wsparcia przez wojsko, a co za tym idzie, współpraca została zintensyfikowana. Najwięcej pomocy jednostki wojskowe udzieliły przy organizacji różnego rodzaju imprez sportowo-obronnych oraz szkoleń o charakterze wojskowym. Ponadto, wspierane były m.in. szkolenia i treningi drużyn strzeleckich, różne mistrzostwa, zawody, obozy szkoleniowe, rajdy, zloty, turnieje, a także imprezy masowe (festyny, pikniki, pokazy, festiwale, rekonstrukcje historyczne), służące promocji Sił Zbrojnych RP w społeczeństwie. Jednostki wojskowe pomogły w roku sprawozdawczym w realizacji 6640 przedsięwzięć, przy

czym 1930 z nich zrealizowanych było poza planem współpracy. Zaangażowanie wojska w powyższe działania miało różne formy i koncentrowało się na:

- a. Pomocy organizacyjnej i merytorycznej – 3030 razy,
- b. Wojskowej asyście honorowej – 1971 razy,
- c. Udziale orkiestry wojskowej – 752 razy,
- d. Udostępnieniu pomieszczeń – 1470 razy,
- e. Udostępnieniu terenu wojskowego – 837 razy,
- f. Udostępnieniu sprzętu wojskowego – 1199 razy,
- g. Udostępnieniu uzbrojenia – 316 razy.

Ponadto, w 2016 r. zostały wydane 102 decyzje o bezpłatnym użyczeniu transportu na rzecz realizacji zadań partnerów społecznych, nieujętych w planach współpracy.

Ważną formą pozafinansowego wspierania organizacji pozarządowych, jest **nieodpłatne przekazywanie na ich rzecz mienia ruchomego Skarbu Państwa** niewykorzystywanego przez jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowane. Mienie to ma służyć partnerom społecznym, którzy je otrzymają, w realizowaniu celów społecznych bezpośrednio lub pośrednio związanych z obronnością i bezpieczeństwem. Pomimo że *Program współpracy Ministra Obrony Narodowej z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2016 roku* przewidywał ten rodzaj wsparcia, nie był on jednak realizowany.

Patronat Ministra Obrony Narodowej lub jego udział w Komitecie Honorowym to wielce popularna i pożądana forma współpracy, nadająca przedsięwzięciu partnera społecznego szczególną rangę oraz prestiż. W 2016 r. Minister Obrony Narodowej objął patronatem honorowym 59 przedsięwzięć partnerów społecznych oraz uczestniczył w komitetach honorowych 4 wydarzeń. Jednocześnie polecił objęcie patronatem honorowym lub udział w Komitecie Honorowym:

- a. Sekretarzowi Stanu i Podsekretarzom – 82 przedsięwzięć,
- b. Szefowi Sztabu Generalnego Wojska Polskiego – 4 przedsięwzięć,
- c. Dowódcy Generalnemu Rodzajów Sił Zbrojnych – 9 przedsięwzięć,
- d. Dowódcy Operacyjnemu – 4 przedsięwzięć,
- e. Komendantowi Głównemu Żandarmerii Wojskowej – 3 przedsięwzięć,
- f. Szefom Wojewódzkich Sztabów Wojskowych – 23 przedsięwzięć.

Podmioty, które ubiegały się o objęcie patronatem honorowym ich przedsięwzięć to m.in. przedstawiciele jednostek i instytucji wojskowych, przedstawiciele administracji państwowej i samorządowej, placówki oświatowe oraz organizacje pozarządowe.

Ministerstwo Obrony Narodowej podejmuje wiele różnorodnych działań, mających na celu **informowanie organizacji pozarządowych** i innych partnerów społecznych o możliwościach współpracy. Zgodnie z *Programem*, w roku 2016 prowadzone były w szczególności następujące działania:

- a. zamieszczanie istotnych dla partnerów społecznych informacji i dokumentów na stronach internetowych mon.gov.pl, wojsko-polskie.pl, zoom.mon.gov.pl oraz w mediach społecznościowych MON – w 2016 r. zamieszczane były informacje o planowanych przedsięwzięciach z udziałem partnerów społecznych, o zmianach w resorcie obrony narodowej, a także rozmaite ogłoszenia (np. o szkoleniach) i relacje z przeprowadzonych wydarzeń,
- b. współpraca z przedstawicielami organizacji pozarządowych poprzez przygotowywanie i dystrybucję materiałów informacyjnych na temat działalności resortu obrony narodowej – w 2016 r. realizowana była m.in. poprzez zadania publiczne, zlecane podmiotom uprawnionym (filmy, biuletyny, opracowania itp.), a także materiały dystrybuowane bezpośrednio przez Urząd,
- c. zarządzanie stroną Biuletynu Informacji Publicznej MON (www.bip.mon.gov.pl) poprzez publikację ogłoszeń i dokumentów związanych z bieżącą działalnością MON i jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej, w tym dotyczących zamówień publicznych, prac legislacyjnych w celu umożliwienia konsultacji, o których mowa w art. 5 ust. 2 pkt 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, wyników kontroli oraz otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych,
- d. udzielanie pomocy prawnej w sprawach związanych z działalnością organizacji proobronnych – zadanie to realizowane było w 2016 r. przez Biuro ds. Proobronnych,
- e. organizowanie seminariów, szkoleń i konferencji adresowanych do partnerów społecznych, w tym:
 - *VII Ogólnopolskie Forum Organizacji Pozarządowych Działających na rzecz Obronności Państwa*, które odbyło się w dniach 20 – 23 października 2016 r., w Gdyni,
 - *VII Ogólnopolskie Forum Szkół „Edukacja Obronna Młodzieży”*, które odbyło się w dniach 3 – 8 października 2016 r., w Świątoszowie,
 - *I Forum Przedstawicieli Muzeów i Grup Rekonstrukcyjnych Działających na rzecz Podtrzymywania, Pielęgnowania i Upowszechniania Tradycji Orężnych oraz Edukacji Obronnej Społeczeństwa*, które odbyło się w dniach 17 – 19 czerwca 2016 r. w Poznaniu,
 - pilotażowe szkolenie instruktorsko-metodyczne dla nauczycieli prowadzących przedmiot „Edukacja dla bezpieczeństwa”, w zakresie szkolenia proobronnego młodzieży szkolnej, które odbyło się w dniach 11 – 15 kwietnia 2016 r. w Zegrzu (tożsame, drugie szkolenie odbyło się w Toruniu, w dniach 24 – 28 października 2016 r.)

IV. Ocena stopnia realizacji celu głównego i celów szczegółowych Programu

Celem nadrzędnym *Programu współpracy Ministra Obrony Narodowej z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie w 2016 r.*, było budowanie społecznego zaplecza Sił Zbrojnych RP i zwiększenie świadomości społecznej o obywatelskiej odpowiedzialności za bezpieczeństwo państwa.

Celami szczegółowymi były natomiast:

- podniesienie poziomu akceptacji polityki obronnej państwa oraz aktywizacja organizacji pozarządowych do podejmowania działań na rzecz obronności;
- zintensyfikowanie działalności organizacji pozarządowych na rzecz obronności państwa poprzez programowe, organizacyjne i logistyczne wspieranie przedsięwzięć podejmowanych przez ww. organizacje;
- wzmocnienie aktywności społecznej w procesie edukacji obronnej i patriotycznej, szczególnie w upowszechnianiu nowoczesnych form edukacji obronnej społeczeństwa (w tym przygotowanie młodzieży do służby przygotowawczej w Siłach Zbrojnych RP).

Z założenia stopień realizacji ww. celów określić można poprzez osiągnięte wartości mierników, jakie zostały przewidziane dla każdego z nich:

Lp.	Cel szczegółowy	Miernik określający stopień realizacji celu		
		Nazwa	Planowana wartość do osiągnięcia na koniec 2016 r. w stosunku do roku 2015	Wartość osiągnięta na koniec 2016 r.
1	Podniesienie poziomu akceptacji polityki obronnej państwa oraz aktywizacja partnerów społecznych do podejmowania działań na rzecz obronności państwa.	Liczba podmiotów zaangażowanych w budowę społecznego zaplecza Sił Zbrojnych RP.	Wzrost o 2 % (wartość na koniec 2015 r. – 690)	wzrost o 22%% wartość osiągnięta na koniec 2016 r. - 840

2	Zintensyfikowanie działalności organizacji pozarządowych na rzecz obronności państwa poprzez programowe, organizacyjne i logistyczne wspieranie przedsięwzięć podejmowanych przez ww. organizacje.	Liczba przedsięwzięć wspieranych przez resort, wynikających z planów współpracy.	Wzrost o 10% (wartość na koniec 2015 r. – 4 309)	wzrost o 54 % wartość osiągnięta na koniec 2016 r. – 6 640 + 1930 poza planami współpracy
3	Wzmocnienie aktywności społecznej w procesie edukacji obronnej i patriotycznej, szczególnie w upowszechnianiu nowoczesnych form edukacji obronnej społeczeństwa (w tym przygotowanie młodzieży do służby w Siłach Zbrojnych RP).	Liczba podmiotów realizujących zadania publiczne zlecane przez MON	wzrost o 5% (wartość na koniec 2015 r. – 164)	spadek o 19 % wartość osiągnięta na koniec 2016 r. - 133
	Liczba zadań publicznych zrealizowanych na rzecz edukacji obronnej i patriotycznej.	wzrost o 20% (wartość na koniec 2015 r. – 97)	wzrost o 48 % wartość osiągnięta na koniec 2016 r. - 143	

Jak wynika z osiągniętych mierników, w 2016 r. zaangażowanie społeczne w działalność na rzecz obronności znacznie wzrosło. Ogólna liczba partnerów społecznych, którzy działali w sferze obronności (stowarzyszenia, fundacje, placówki oświatowe, samorząd terytorialny, i inne) wzrosła w 2016 r. o 22% (z 690 podmiotów do 840). O ponad połowę zwiększyła się też liczba przedsięwzięć partnerów społecznych, zrealizowanych z pomocą wojska. W 2015 r. było ich 4 309, a w 2016 r. już 6 640. Dodatkowo, podmioty występowały do jednostek wojskowych o udzielenie wsparcia w przeprowadzeniu przedsięwzięć nieujętych w planach współpracy. W roku sprawozdawczym przypadków udzielenia pomocy pozaplanowej było aż 1930. Liczba ta świadczy o wysokim zaangażowaniu partnerów społecznych, niemniej może oznaczać organizowanie przedsięwzięć ad hoc, nieznaną przepisów dotyczących współpracy lub ich lekceważenie oraz powodować dezorganizację funkcjonowania i nadmierne obciążenie jednostek wojskowych.

V. Wnioski

Wychodząc z założenia, że obrona Ojczyzny jest obowiązkiem wszystkich obywateli, istotne jest, aby resort obrony narodowej wykorzystał potencjał społeczny oraz inicjatywę zrzeszania się i włączył do organizowania się społeczeństwa w ochronę i obronę narodową, w szczególności tworząc warunki do nauki oraz kształtowania i doskonalenia umiejętności o charakterze wojskowym, a także wzbudzając poczucie patriotyzmu oraz szerząc wiedzę historyczną o tradycjach orężnych.

Na podstawie uzyskanych danych za rok 2016, wydaje się, że zarówno otwarta postawa resortu obrony narodowej w stosunku do partnerów społecznych, jak i jego zaangażowanie przynoszą pożądane efekty. W sposób zauważalny z roku na rok wzrasta aktywność społeczeństwa w sferze obronności. Świadczy to o zwiększającej się świadomości o powinności obrony Ojczyzny, o tożsamości narodowej i wyraźniej kształtujących się postawach patriotycznych. Wychodzenie naprzeciw natomiast potrzebom społecznym powoduje wzrost motywacji do podejmowania inicjatyw własnych.

Mając powyższe na uwadze, wydaje się uzasadnione dalsze dążenie resortu obrony narodowej do zacieśniania relacji wojsko-obywatel.

**DYREKTOR
DEPARTAMENTU EDUKACJI,
KULTURY I DZIEDZICTWA
/-/
Sławomir FRĄTCZAK**